

*Побутова лексика
творів І. Нечуя-Левицького
у “Словнику української мови”
за ред. Б. Грінченка*

ЛЮДМИЛА МЯЛКОВСЬКА
(Луцьк)

Мову художніх творів І. С. Нечуя-Левицького лінгвісти оцінювали критично. У “Курсі історії української літературної мови” (Курс 1958) Г. П. Їжакевич зазначає, що “не все з написаного письменником має однакову художньо-пізнавальну цінність. У мовному відношенні творчість Нечуя-Левицького також не рівноцінна” (Курс 1958: 435). Авторка розділу протиставляє мову І. Нечуя-Левицького і М. Коцюбинського, відмовляючи першому в глибокому розкритті внутрішнього світу персонажів, їх психології. Щодо впливу розмовної мови села, “язика сільської баби” на літературну творчість І. Нечуя-Левицького, то Г. П. Їжакевич вважає вживання цієї лексики явищем небажаним для творів письменника про життя інтелігенції, хоч саме такі слова прислужилися йому для мовного відтворення сільського побуту.

Надмірну стилізацію під “народну мову”, що нерідко вела до зниження стилю, бачив у художній мовній практиці І. Нечуя-Левицького В. М. Русанівський. Пор.: “Не можна заперечити, що [...] І. Нечуй-Левицький орієнтувався на мову фольклору, але провідне місце серед його зображальних засобів відіграла мова “баби Параски й баби Палажки”” (Русанівський 2001: 237). Характеризуючи індивідуальні особливості мовотворчості письменника, дослідник називає І. Нечуя-Левицького “май-

бутовою сферою життєдіяльності людини й актуалізована в творчості письменника другої половини ХІХ поч. ХХ ст. Серед цієї лексики розрізняємо слова різного походження, зокрема полонізми, чи слова, запозичені з інших мов через польську. Вони проходили певний ступінь адаптації в літературно-нормативному слововживанні. Словник через авторське слововживання зберігає чимало народнорозмовних назв, які з погляду сучасної літературної норми сприймаються як архаїзми, історизми, тобто потребують відповідних значеннєвих коментарів для сучасного читача.

Література

- Ермоленко С. Я., 2009, *Мовно-естетичні знаки української культури*, Київ.
- Їжакевич Г. П., 1958, *Мова творів І. Нечуя-Левицького. – Курс історії української літературної мови*, т.1, Київ.
- Мацько Л. І., 2009, *Художня мовотворчість і наукова діяльність І. Нечуя-Левицького в історії української літературної мови. – Українська мова в освітньому просторі*, Київ.
- Муромцева О. Г., 2008, *Іван Нечуй-Левицький в історії української літературної мови. – 3 історії української літературної мови*, Харків.
- Нечуй-Левицький І., 1965, *Зібрання творів*, (у 10-ти томах), Київ.
- Пашковська Г. В., 2011, *Норми української мови в концепції І. С. Нечуя-Левицького (лінгвістичне висвітлення та художнє втілення)*, автореф. дис. канд. філол. наук, Київ.
- Пилипенко Є. М., 2011, *Діалектне джерело мови прозових творів Івана Нечуя-Левицького*, автореф. дис. канд. філол. наук, Київ.
- Русанівський В. М., 2002, *Історія української літературної мови*, Київ.
- Словарь української мови*, (у 4-х т.), за ред. Б. Грінченка, Київ, 1907–1909.
- Словник української мови*, (в 10-ти т.), Київ, 1970–1980.

Vocabulary I. Nechui-Levytskyi's in the "Dictionary of the Ukrainian language" under Grinchenko's editorship

The article analyzes Nechui-Levytskyi's writings vocabulary in the *Dictionary of the Ukrainian language* under Grinchenko's editorship. The *Dictionary of the Ukrainian language* focuses on colloquial speech which shows and highlights everyday people activities. Also we can find the colloquial speech in Nechui-Levytskyi's literature works.

Keywords: *literary language, vocabulary, general language dictionary, mini-text, text linguistics.*